

Politika

Baltkrievija ir prezidentāla republika. Valsts galva ir prezidents, kas ir Baltkrievijas Republikas pilsonis ar vēlēšanu tiesībām, sasniedzis 35 gadu vecumu un valstī dzīvo ne mazāk kā desmit gadus. Prezidentu ievēl vispārējās, brīvās, vienlīdzīgās tiešās un aizklātās vēlēšanās.

Izpildvaru īsteno valdība ar premjerministru priekšgalā, kuru ieceļ prezidents. Likumdevēja varu īsteno divpalātu parlaments – Nacionālā asambleja. Taču arī prezidents var izdot dekrētus, kuriem ir tāds pats juridisks spēks kā parlamenta pieņemtajiem likumiem. Baltkrievijas neatkarības deklarāciju pieņēma 1990.gada 27.jūlijā. Neatkarīgas valsts izveidošana nebija ilglaicīgu politisku centienu rezultāts, bet reakcija uz politiskām vēsmām kaimiņvalstīs, sevišķi Ukrainā.

No Republikas izveidošanas brīža 1991.gada 25.augustā līdz 1994.gadam Baltkrievijas prezidenta amatā bija Staņislavs Šuškevičs, kurš mēģināja izskaust padomju laika mantojumu un iet rietumu attīstības ceļu. Viņa pēcnācējs Aleksandrs Lukašenko mainīja Baltkrievijas attīstības kursu un stiprināja ekonomisko un politisko sadarbību ar Krieviju, kā arī atjaunoja Padomju Baltkrievijas simbolus. Lukašenko, kas vēl joprojām ir Baltkrievijas prezidents, izpelnās uzmanību galvenokārt ar savām autoritāram un diktatoriskām valdīšanas metodēm.

Baltkrievijas Republikas izpildvara, likumdošanas vara un tiesu vara tikai formāli ir neatkarīgas.

Izpildvara

Izpildvaru īsteno valdība - Baltkrievijas Republikas Ministru padome. Valdība atbild par savu darbu Valsts prezidentam un parlamentam. Valdības sastāvā ir premjerministrs, deputāti un ministri. Premjerministra kandidatūru nosauc Valsts prezidents. Ja Pārstāvju palāta divas reizes noraida prezidenta ieteikto kandidatūru, prezidents drīkst iecelt premjerministra amata vietas izpildītāju, anulēt Pārstāvju palātu un sasaukt jaunas vēlēšanas.

Premjerministrs atbild par valdības darbu, paraksta valdības līgumus, informē prezidentu par galvenajiem valdības darbības virzieniem un lēmumiem, iesniedz parlamentā valdības darba programmu utml.

Valdība vada valsts pārvaldi un citas izpildvaras iestādes, izstrādā un ievieš iekšpolitikas un ārpolitikas vadlīnijas, izstrādā valsts budžetu un iesniedz to prezidentam izskatīšanai, kā arī īsteno pasākumus, lai nodrošinātu pilsoņu drošību un brīvību, nacionālo drošību un aizsardzību, aizsargātu tīrā un aizstāvētu valsts intereses.

Valdības kompetenci nosaka valsts konstitūcija, kā arī Baltkrievijas Republikas Ministru padomes likums. Valdībai jānodrošina konstitūcijas, likumu, rīkojumu, prezidenta dekrētu un instrukciju īstenošana u.c. Prezidents drīkst pieprasīt valdības demisiju un atlaist jebkuru valdības pārstāvi.

Likumdošanas vara

Likumdošanas varu Baltkrievijā īsteno divpalātu parlaments jeb Nacionālā Asambleja, ko veido Pārstāvju palāta (Apakšpalāta) un Republikas padome (Augšpalāta). Pārstāvju palātā ir 110 deputātu. Nacionālās Asamblejas deputāti sapulcējās uz sesijām divas reizes gadā: pirmā sesija sākas 2.oktobrī un ilgst 80 dienas, otrā sesija sākas 2.aprīlī un ilgst ne vairāk par 90 dienām. Ārkārtas sesiju var sasaukt pēc prezidenta vai parlamenta pieprasījuma, ja to akceptē vismaz 2/3 deputātu katrā palātā. Jebkuru likumprojektu vispirms izskata Pārstāvju palāta un pēc tam Republikas padome.

Pārstāvju palātas deputātus ievēl brīvās, aizklātās, vispārējās, vienlīdzīgās, un tiešās vēlēšanās. Deputātus ievēl no viena kandidāta vēlēšanu apgabaliem. Vēlēšanās piedalīties var Baltkrievijas pilsonis, kas sasniedzis 21 gadu vecumu.

Pārstāvju palātas deputāti izskata likumprojektus un apstiprina premjerministru. Pārstāvju palāta var izteikt neuzticību valdībai.

Republikas padomes sastāvā ir 8 deputāti, kas pārstāv sešus Baltkrievijas apgabalus un galvaspilsētu. Pārstāvjus ievēl vietējās padomes. 8 Republikas padomes pārstāvjus ieceļ Baltkrievijas Republikas prezidents. Pavisam Republikas padomē ir 64 pārstāvji.

Tiesu vara

Baltkrievijas tiesu sistēmu nosaka likums, un tās struktūra veidota gan pēc teritoriālā iedalījuma, gan specializācijas. Tiesu sistēmas galvgalī atrodas Konstitucionālā tiesa, Augstākā tiesa un Saimnieciskā tiesa. Tiesneša pienākumus var veikt vienīgi neatkarīgi tiesneši, kuri darbojas saskaņā ar konstitūciju un likumiem. Tiesneši nevar nodarboties ar uzņēmējdarbību vai strādāt citā darbā, izņēmums ir zinātniski pētnieciskais un pedagoga darbs. Tiesnešu ievēlšanu un atbrīvošanu no amata nosaka likums. Pusēm un personām ir tiesības pārsūdzēt spriedumus, soda mērus un citus tiesas lēmumus. Baltkrievijas Republikas Konstitucionālā tiesa uzrauga likumu atbilstību konstitūcijai. Baltkrievijas prezidents ieceļ sešus tiesnešus, bet sešus ievēl Republikas padome. Konstitucionālās tiesas priekšsēdētāju ieceļ prezidents ar Republikas padomes piekrišanu. Konstitucionālās tiesas amatpersonu pilnvaru laiks ir 11 gadi.